

Læsevaneundersøgelsen

Børns læsevaner 2017

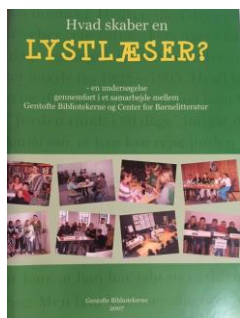
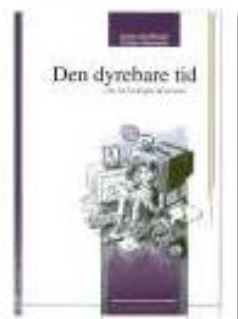
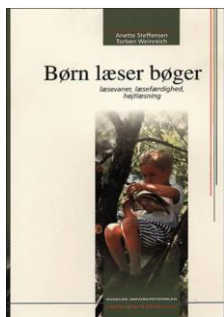
Overblik og indblik

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

videnomlaesning.dk

www.videnomlaesning.dk/projekter/greb-til-laeselyst/

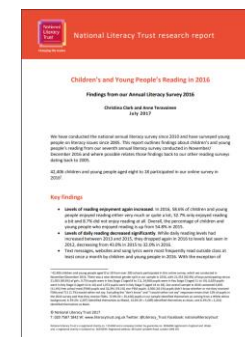

Børns læsevane 2017:
Overblik og indblik

Tænketanken
Fremtidens
Biblioteker

LÆRE
MIDDEL
DK

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Kort om "Børns læsevaner overblik og indblik"

- **Kvantitativ undersøgelse:**

Elektronisk spørgeskema, 8721 elever deltog.

Elever i 3.-7.klasse fordelt på 110 skoler. Både folke-, privat- og friskoler

- **Kvalitativ undersøgelse:**

8 enkeltinterview og 4 fokusgruppeinterview

28 elever i 6. klasse, fordelt på 4 folkeskoler.

- **Spørgsmål om:**

- Børnenes medievaner (bog og digitale medier)

- Børnenes læsevaner

- Børnenes biblioteksbrug (folkebibliotek og PLC)

1. Børnenes medievaner

FIGUR 53: Hvilke medier prioriterer børn, når de skal hygge sig – i prioriteret række

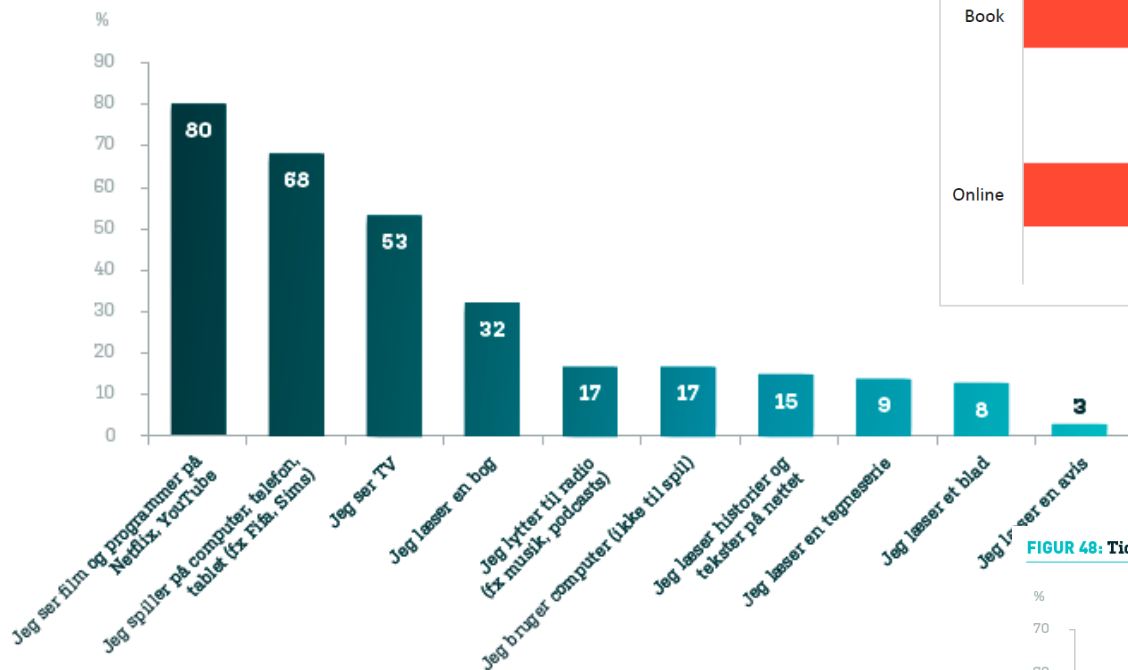
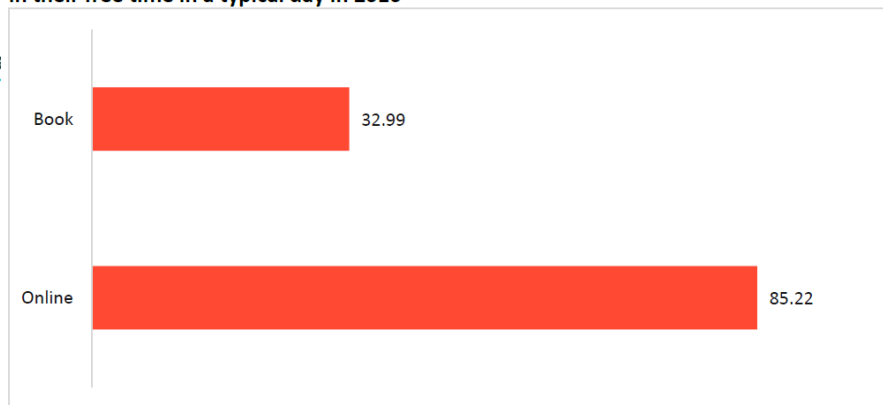
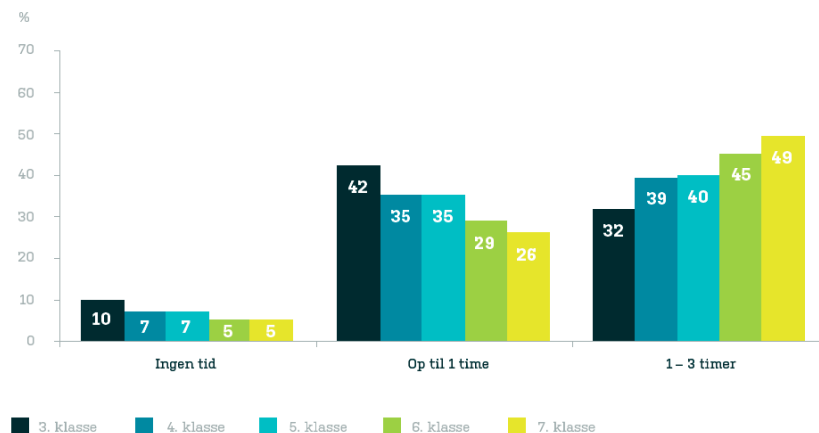

Figure 10: Average (mean) number of minutes spent reading a book vs. something online in their free time in a typical day in 2016

FIGUR 48: Tid brugt på streamingtjenester og YouTube – opdelt på klassetrin.

Lidt statistik om digitale enheder

- Næsten alle har adgang til digitale medier i hjemmet:
Pc (94%), bærbar (90%), mobil (96%) smartphone (88%) og/eller tablet (60%) i hjemmet.
- Næsten 100%, aldersgrupper under 55, har adgang til internet i hjemmet.
- 94% er online dagligt – 81% flere gange om dagen.
- 7 ud af 10 børn har egen (eller aflagt) mobil- eller smartphone inden de fylder 10 år

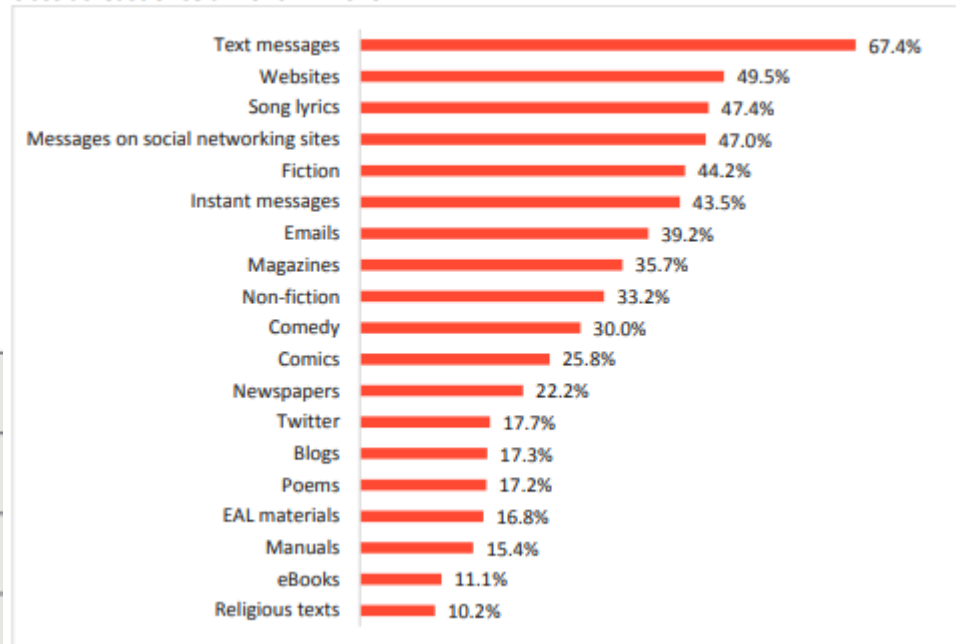
Hvilke teksttyper læser børnene på digitale enheder?

TABEL 15: Læsning af digitale tekster mindst flere gange om ugen – opdelt på klassetrin.

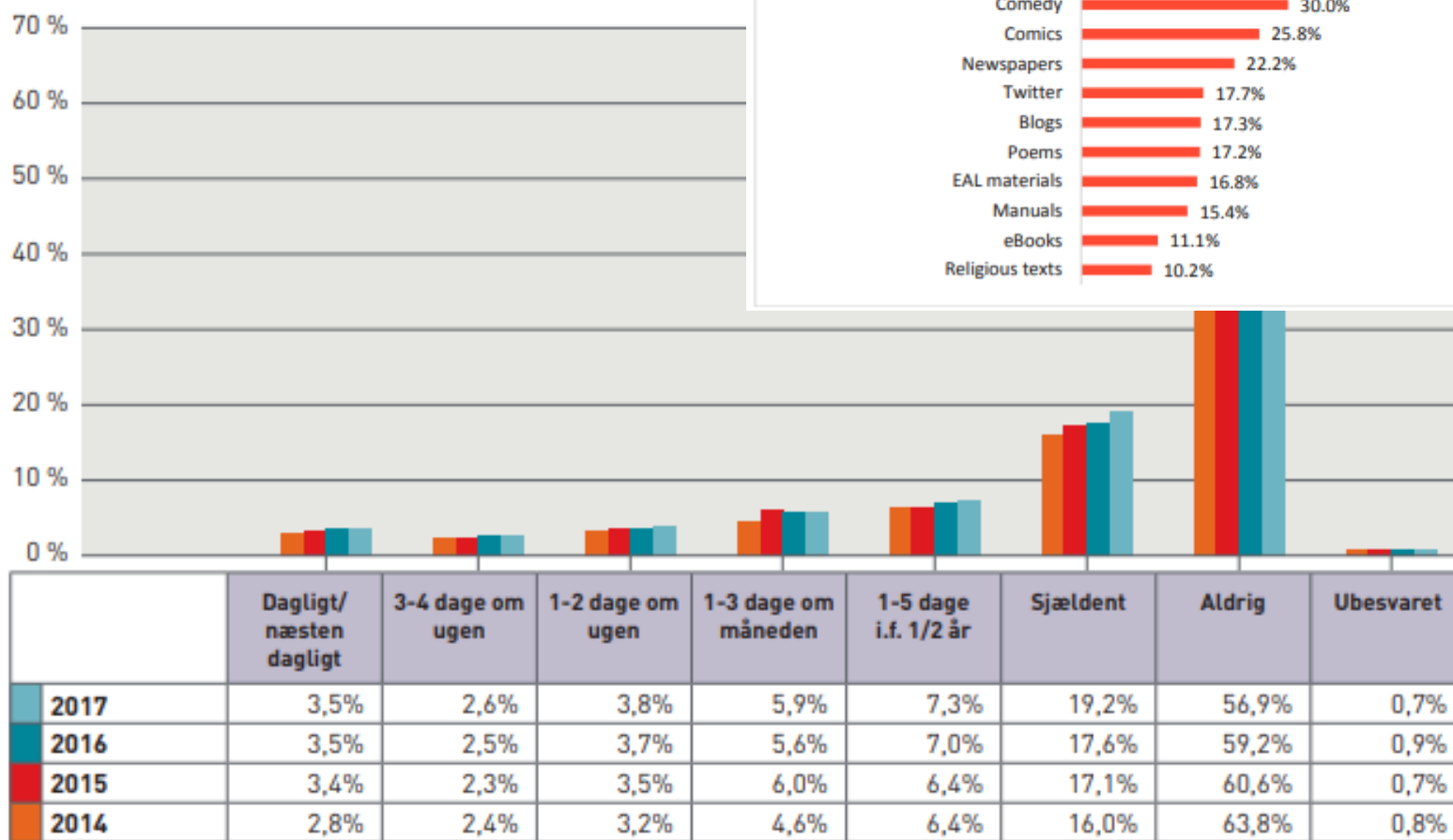
I procent	3. klasse	4. klasse	5. klasse	6. klasse	7. klasse
Netaviser	4	5	7	10	15
Beskeder på telefon, PC el. tablet	68	80	86	92	94
Websider	47	62	68	81	88
Sangtekster	25	25	28	29	34
Blogs	10	10	11	12	12
E-bøger	15	15	11	7	5
Lydbøger	13	13	13	8	5

Vi har fået sådan et tilbud af vores lærer om noget med E-reolen og sådan noget, men det er der ikke rigtig nogen, der bruger.

Figure 7: Percentage of children and young people who read a variety of formats outside class at least once a month in 2016

Figur 5.11: Læsning af e-bøger

Hvorfor søger børnene digitale medier?

Får ny viden, underholdning og afslapning

Tilgængeligt fra flere platforme

Adgang til internet er afgørende

Fordi det er afslappende at sidde bare og slappe af. Og med en iPad kan du sidde og se YouTube, så sidder jeg og kigger på ideer på YouTube, så man kan lave noget kreativt. Det er måske mest det, jeg gør.

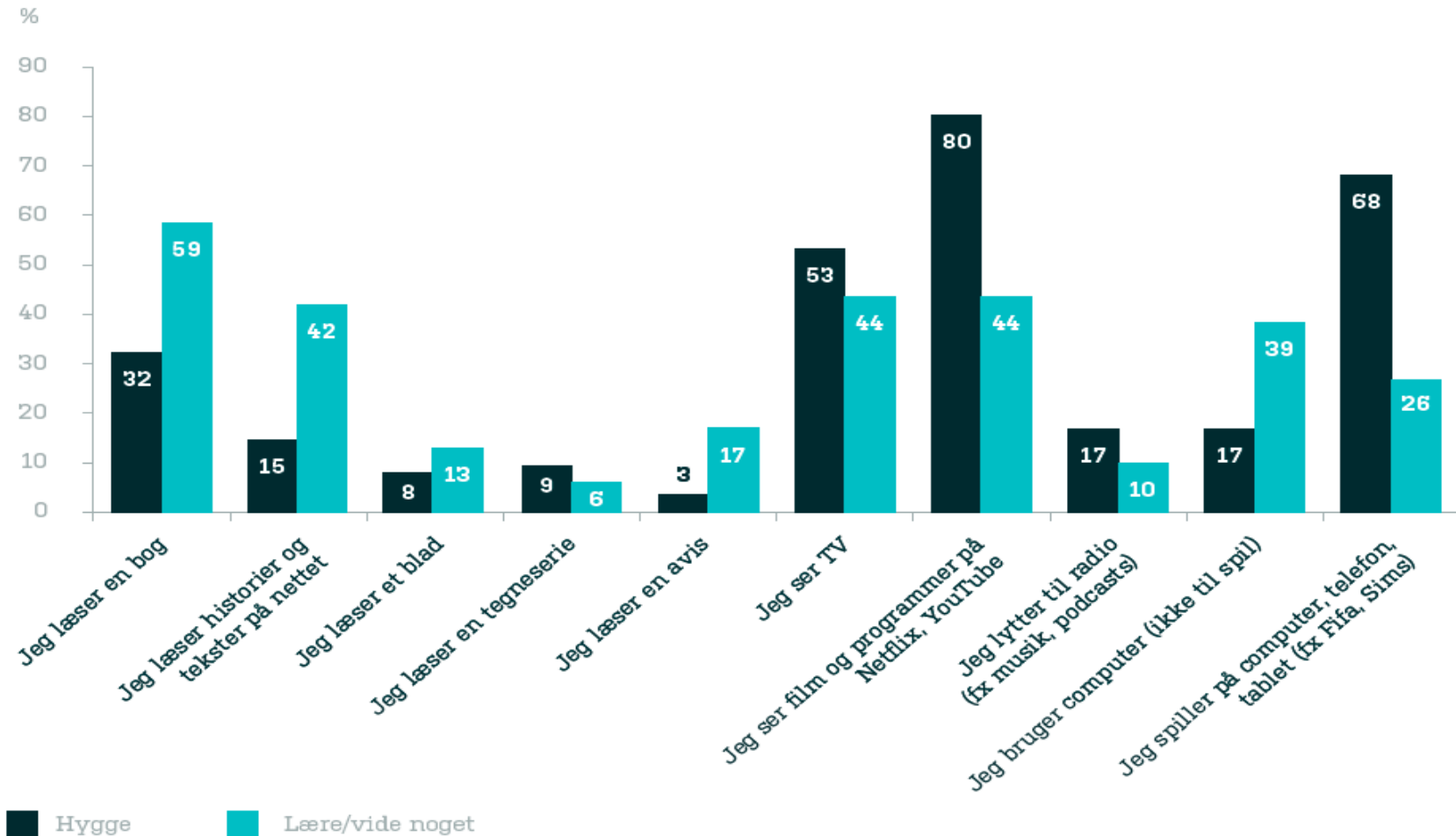
[...] hvis fjernsynet er optaget, så vælger jeg at se det på min iPad eller min telefon. Og hvis der ikke er mere strøm på min telefon, så ser jeg det på min iPad og sådan noget.

Altså det er en stor verden [...] Og så kunne man sagtens sige, at der måske var terror lige pludselig, og så stod der sådan der på Facebook, at der var breaking news.

Hvad så med bogen?

FIGUR 57: Sammenligning af børns prioritering af medier til hhv. hygge og når de vil lære/vide noget.

Hvad kan bogen?

Det er et godt, roligt, troværdigt og ufarligt læsemedie

Du (kan) meget nemt komme til at irritere skærmen, så den flytter væk på teksten. Og så kan du måske lige sidde i et minuts tid og få teksten over til normal igen.

Jeg ville vælge bogen, fordi at hvis jeg tager min mobil og læser på den, så tror min mor, at jeg spiller.

Jeg kigger bare på, hvis der er noget sjovt på forsiden.

iPad'en kan godt skade hjernen.

(...)på en tablet, så kommer man til at fokusere på andre ting. For eksempel hvis man får en notifikation fra YouTube af ens yndlingsyoutuber

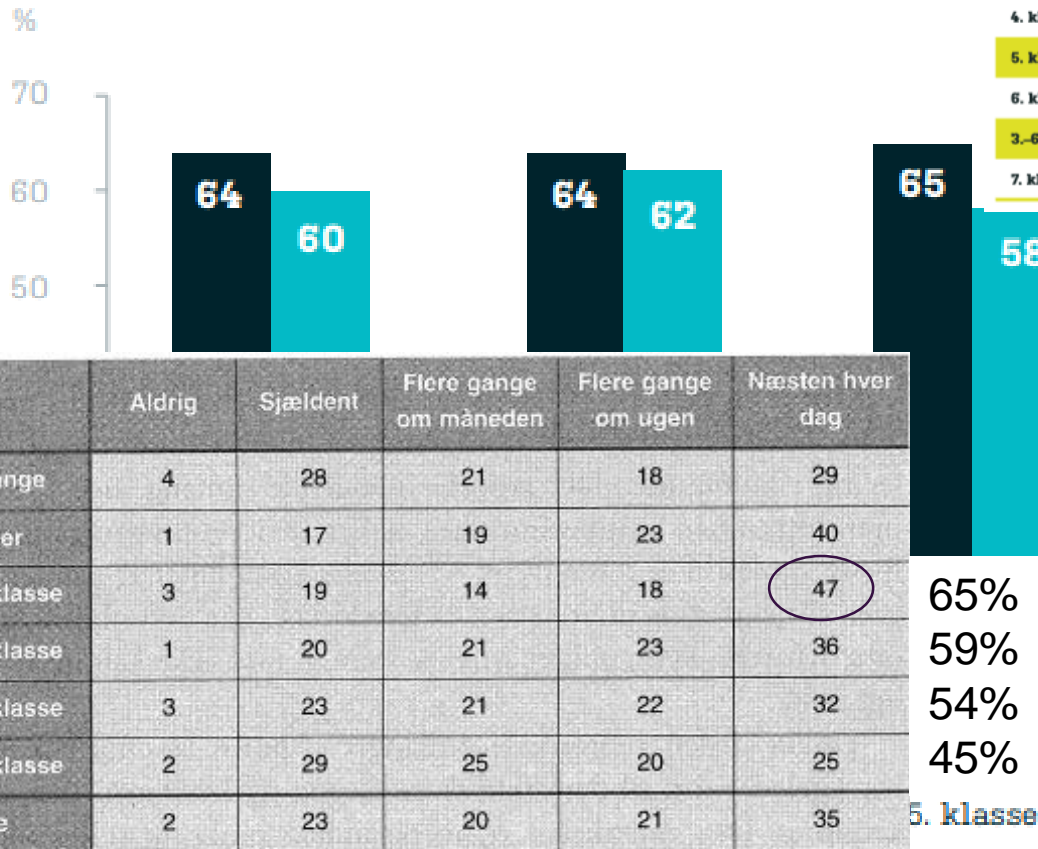
Pointer

Børnenes mediebrug

- Børn orienterer sig mod digitale enheder når de skal hygge sig og de er omgivet af digitale medier i hjem og hverdag.
- Børn vælger bogen når de skal lære eller vide noget.
- Børn foretrækker bogen fordi den tilbyder dem en ro og uforstyrrethed, er god til at præsentere tekst og opfattes som et troværdigt og ufarligt læsemedie.

2. Børnenes læsevaneer

FIGUR 14: Udviklingen af hyppige læsere fordelt på klasse

	Aldrig	Sjældent	Flere gange om måneden	Flere gange om ugen	Næsten hver dag
Drønge	4	28	21	18	29
Piger	1	17	19	23	40
3. klasse	3	19	14	18	47
4. klasse	1	20	21	23	36
5. klasse	3	23	21	22	32
6. klasse	2	29	25	20	25
Alle	2	23	20	21	35

65%
59%
54%
45%

5. klasse

6. klasse

7. klasse

TABEL 7: Hvor ofte læser du bøger i fritiden? (Ikke lektier)

I procent	Næsten hver dag		Flere gange om ugen		Flere gange om måneden		Sjældent		Aldrig	
	2010	2017	2010	2017	2010	2017	2010	2017	2010	2017
Drønge	24	27	29	25	17	14	22	27	8	8
Piger	36	30	32	29	13	16	17	22	2	3
To sprog	31	28	35	28	13	15	17	23	5	6
Et sprog	30	29	29	27	16	15	21	24	5	6
3. klasse	36	35	28	25	11	13	20	22	5	5
4. klasse	32	33	32	29	11	13	20	21	5	5
5. klasse	32	29	33	29	13	15	19	22	3	5
6. klasse	20	21	29	26	24	17	20	28	7	7
3.-6. klasse samlet	30	29	31	27	15	15	20	24	5	6
7. klasse ^a		15		22		19		35		9

Skema 1. Hvor tit læser du en bog i din fritid (ikke lektier)?

2010

2017

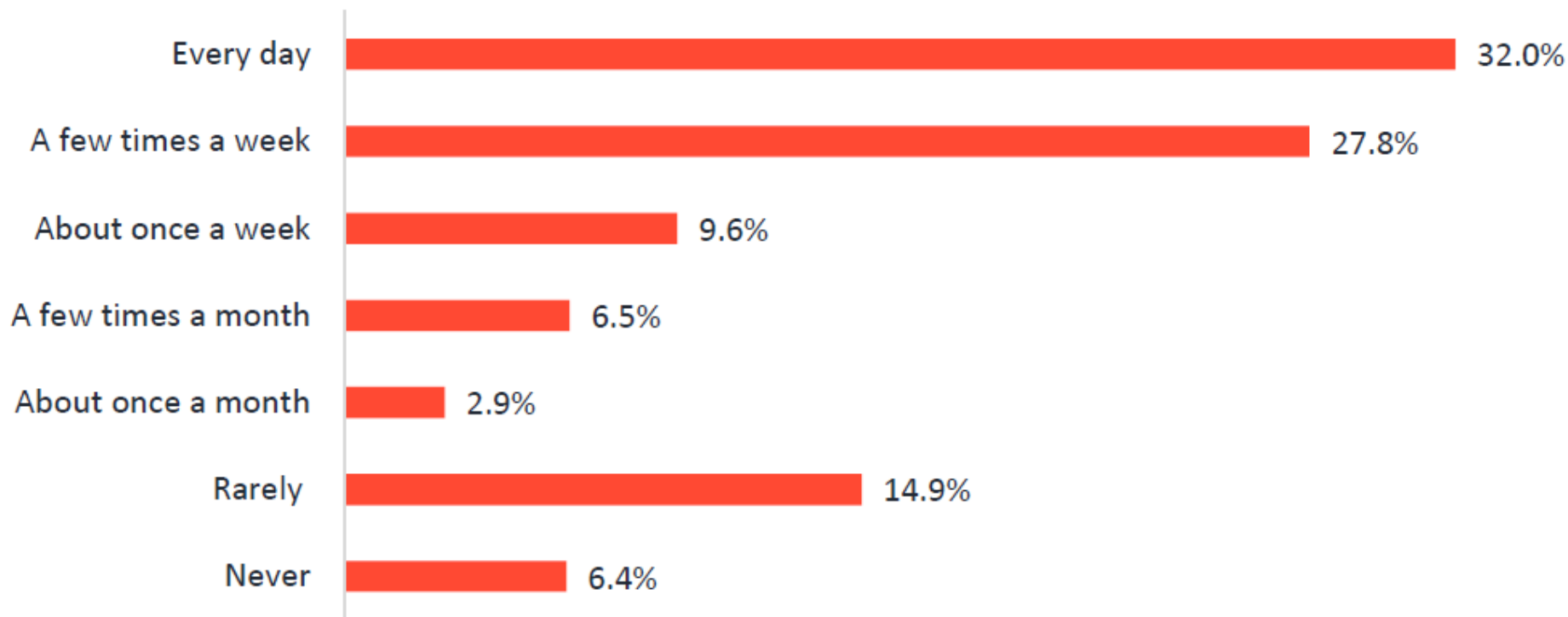
TABEL 7: Hvor ofte læser du bøger i fritiden? (Ikke lektier)

I procent	Næsten hver dag		Flere gange om ugen		Flere gange om måneden		Sjældent		Aldrig	
	2010	2017	2010	2017	2010	2017	2010	2017	2010	2017
Skema 1. Hvor tit læser du en bog i din fritid (ikke lektier)?							22	27	8	8
	Aldrig	Sjældent	Flere gange om måneden	Flere gange om ugen	Næsten hver dag		17	22	2	3
							17	23	5	6
Drenge	18	49	15	11	7					
Piger	5	39	23	19	13		21	24	5	6
8. klasse	11	41	19	18	11		20	22	5	5
9. klasse	13	48	19	11	10					
Alle	12	44	19	15	10		20	21	5	5
							19	22	3	5
6. klasse		20								21
3.-6. klasse samlet		30								29
7. klasse^a										15

7 klasse (2017) og 8. klasse (2001)

Aldrig : 9 (2017) og 11 (2001)
 Sjældent : 35 (2017) og 41 (2001)
 Flere gange mdr. : 19 (2017) og 19 (2001)
 Flere gange ugen : 22 (2017) og 18 (2001)
 Næsten hver dag : 15 (2017) og 11 (2001)

Figure 4: Levels of frequency with which children and young people read outside class in 2016

In 2016, nearly 1 in 3 children and young people said that they **read something** in their free time every day.

Børnenes holdning til det læste

Det er både kedeligt og dejligt at læse skønlitteratur

Jeg blev helt ked af det, sådan en underlig følelse til sidst, da den sluttede. Jeg tænkte bare: "Den må ikke slutte her."

Det er hyggeligt at sidde om aftenen under sin dyne og skulle til at sove, og så sidder man der og læser.

Det er kedeligt [...] når man sidder og læser, når man måske kunne være sammen med sine venner.

Børnenes holdning til det læste

Det er tids- og koncentrationskrævende at læse skønlitteratur

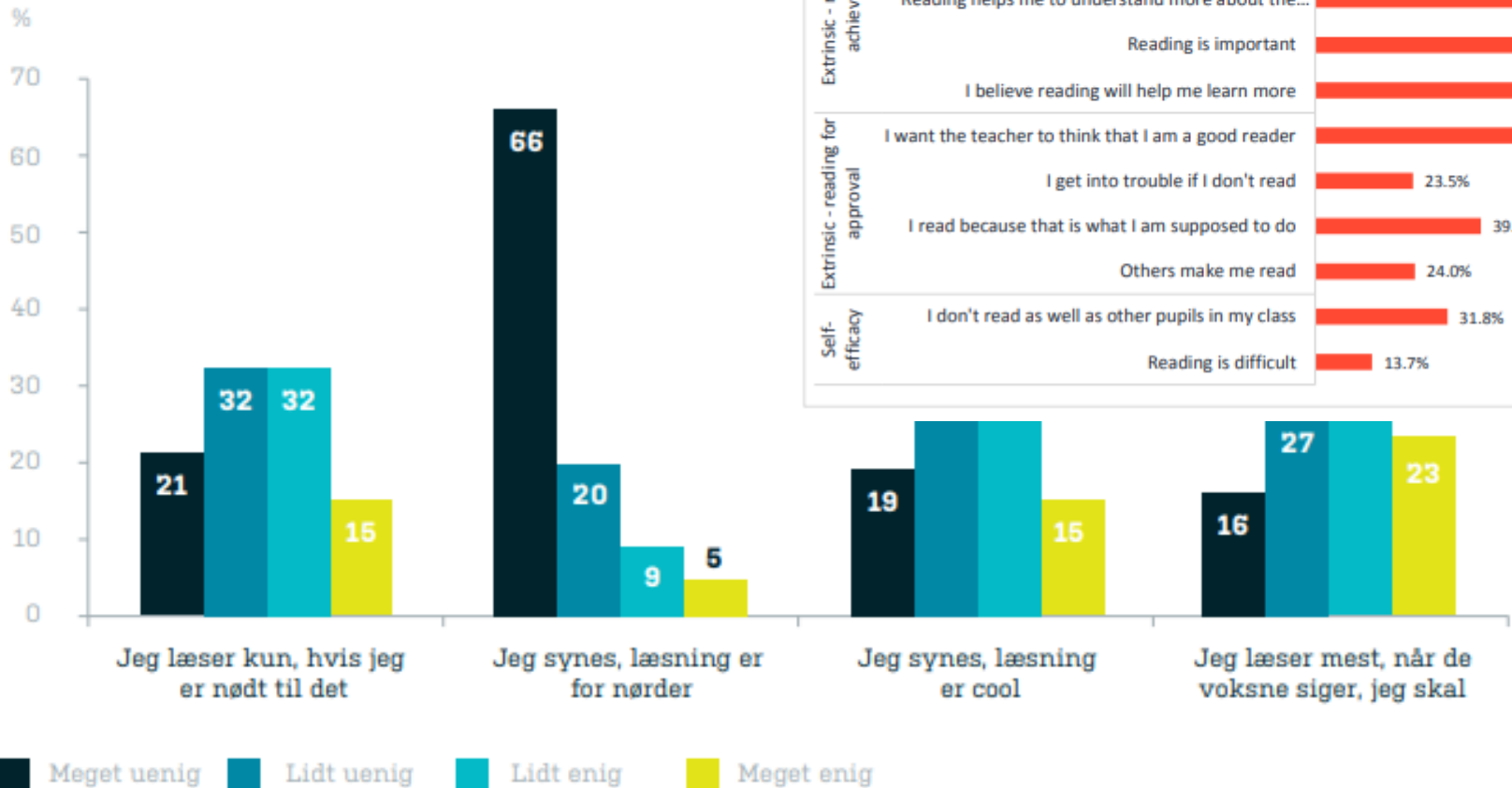
Altså i starten plejer de at være kedelige, men i slutningen så begynder de at blive sjove. Sådan synes jeg altid, at jeg har det med bøger. *At de er kedelige i starten?* Ja, og så trækker de mig med længere. *Hvordan kan det være, at du bliver ved?* Jeg tror, det har meget at gøre med svømning, fordi nogle gange, når man svømmer, så tænker man: "Arh, hvor er det kedeligt." Og når man så kommer længere ind i programmet, så tænker man "det er sgu da meget sjovt, det her".

Den er kedelig, første halvdel, men så kommer det spændende bagefter. *Men det er ikke sjovt i den anden halvdel, hvis ikke man har læst første eller hvad?* Nej, fordi det er der, hvor man fortæller, hvem der er hvem, og hvad der sker, og hvor man bare lige resumerer, hvad der sker, og hvem de er, og hvad de laver. [...] Det er lidt kedeligt selvfølgelig, men samtidig hører det med, fordi man kan ikke bare starte midt i halvdel.

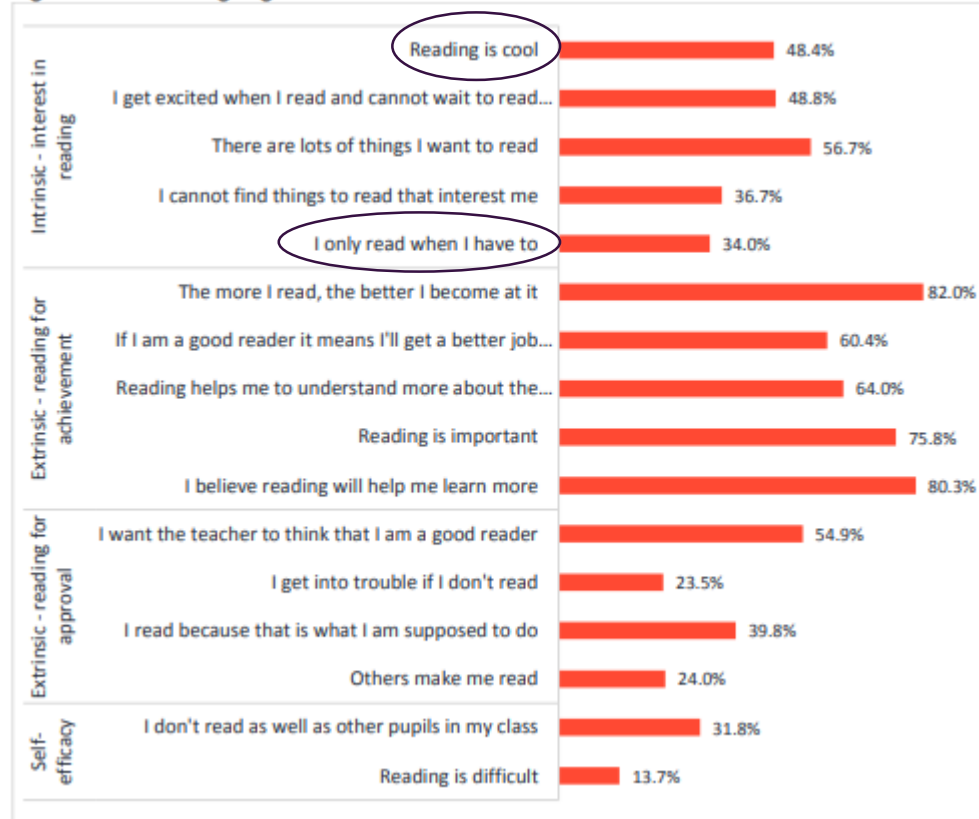

Børnenes holdning til de

FIGUR 1: Børnenes svar i forhold til spørgsmål vedr

Figure 11: Percentage agreement with motivational items in 2016

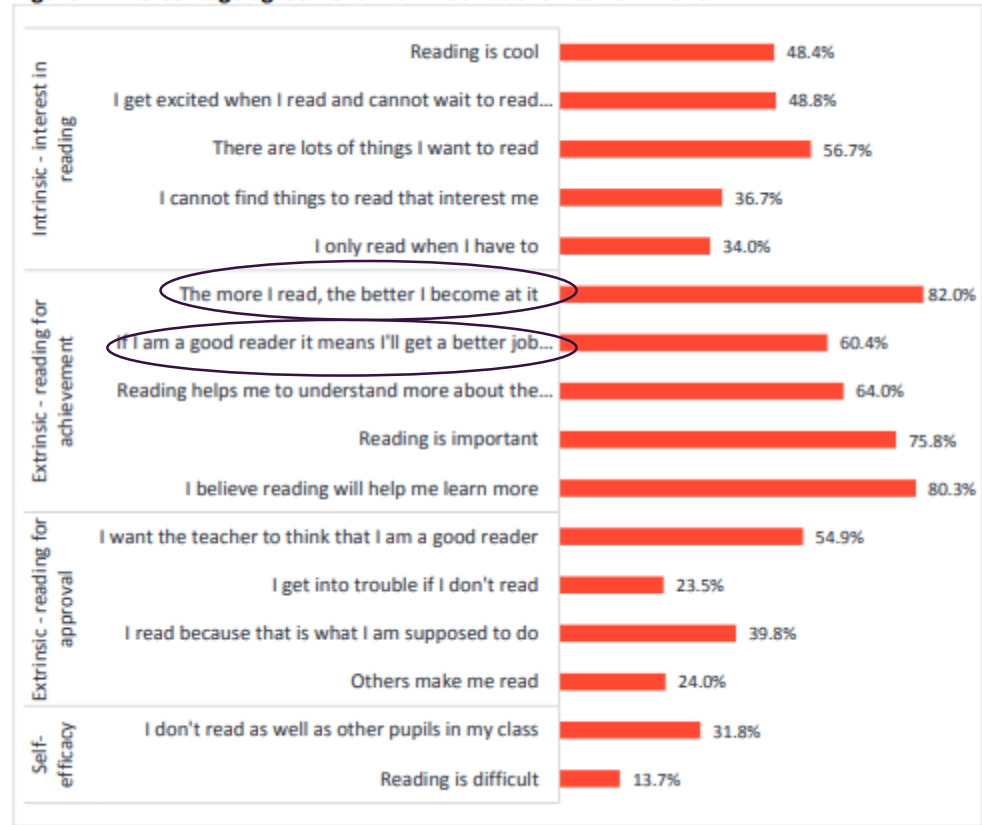

Børnenes holdning til de

FIGUR 7: Børnenes svar i forhold til udsagn ved perspektiv samt forældrenes engagement i de

Figure 11: Percentage agreement with motivational items in 2016

Note 11: N=8721. Vægtet op på landsplan.

Hvornår læser børnene?

Når der er tid og læsning vælges til sove
I ferier, weekender.
Især lige inden man skal sove

Jeg tror meget, hvis man kan sige det, at man føler sig lidt stresset. Hvis man

Jeg vil sige, at jeg læser mindre nu...da jeg gik i de mindre klasser måske nok mere. Men det er også, fordi at der fik man tidligere fri

Om aftenen, der læser jeg. Når jeg skal til at gå i seng for lige at få hjernen helt slappet af.

	Alle	Drenge	Piger
Sidde på almindelig stol	5	8	2
Sidde på skrivebordsstol	14	8	20
Sidde i lænestol	41	36	46
Sidde i sofa	37	42	32
Sidde i min seng	42	32	52
Ligge i en sofa	36	36	36
Ligge i min seng	67	64	70
Ligge på gulvet	14	8	20
Andre steder	9	4	14

Skema 16. Hvor kan du bedst lide at sidde eller ligge, når du læser?

	Alle	Drenge	Piger
Om morgenen	17	8	26
I frikvarteret	13	10	16
Om eftermiddagen	72	64	80
Lige omkring spisetid	19	18	20
Tidligt om aftenen	52	38	66
Lige inden du sover	83	76	90

Skema 15. Hvornår på dagen læser du?

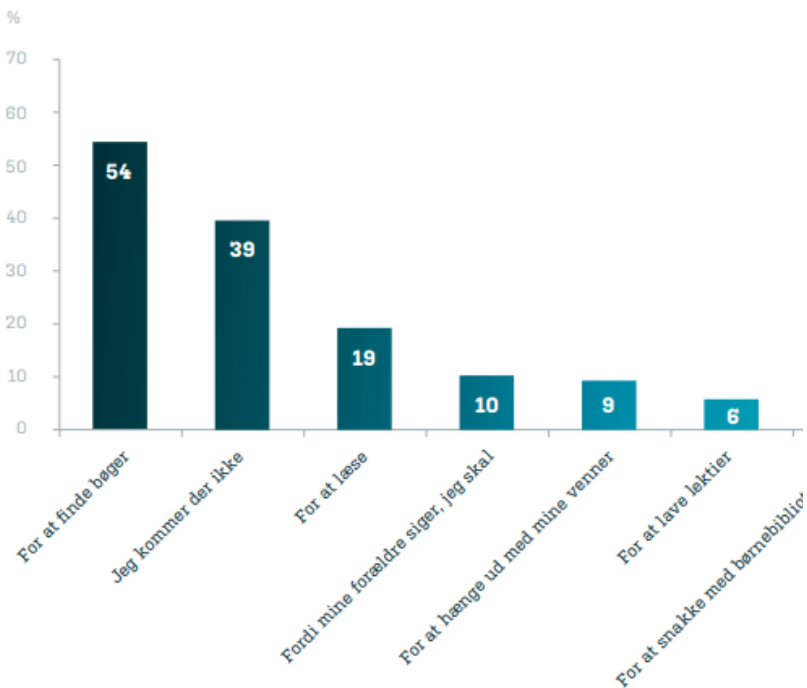
Pointer:

Børnenes læsevaner

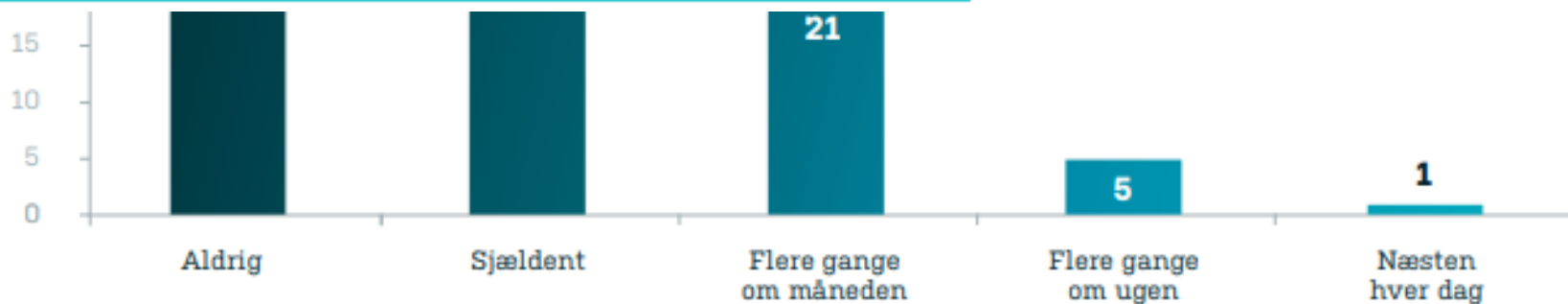
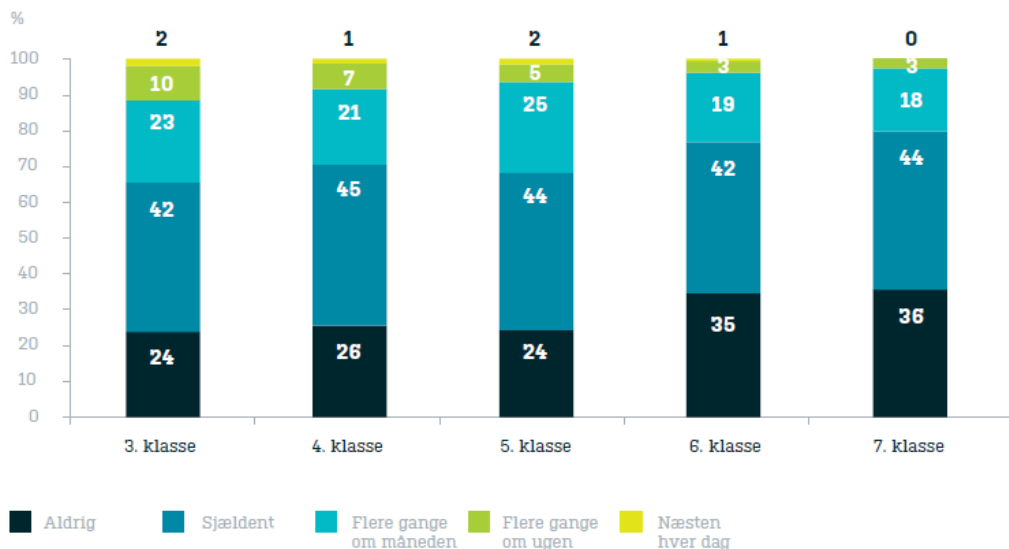
- Fald i antal af hyppige læsere – mindre set over tid, de flittige læsere er der stadig.
- Læsning er både kedeligt og dejligt, og en krævende aktivitet
- De har en positiv opfattelse af læsning, udvikling af læsekompetence spiller dog den største rolle.
- De læser når de har tid. Ofte lige inden de skal sove.

3. Børnenes biblioteksbrug (folkebibliotek og PLC)

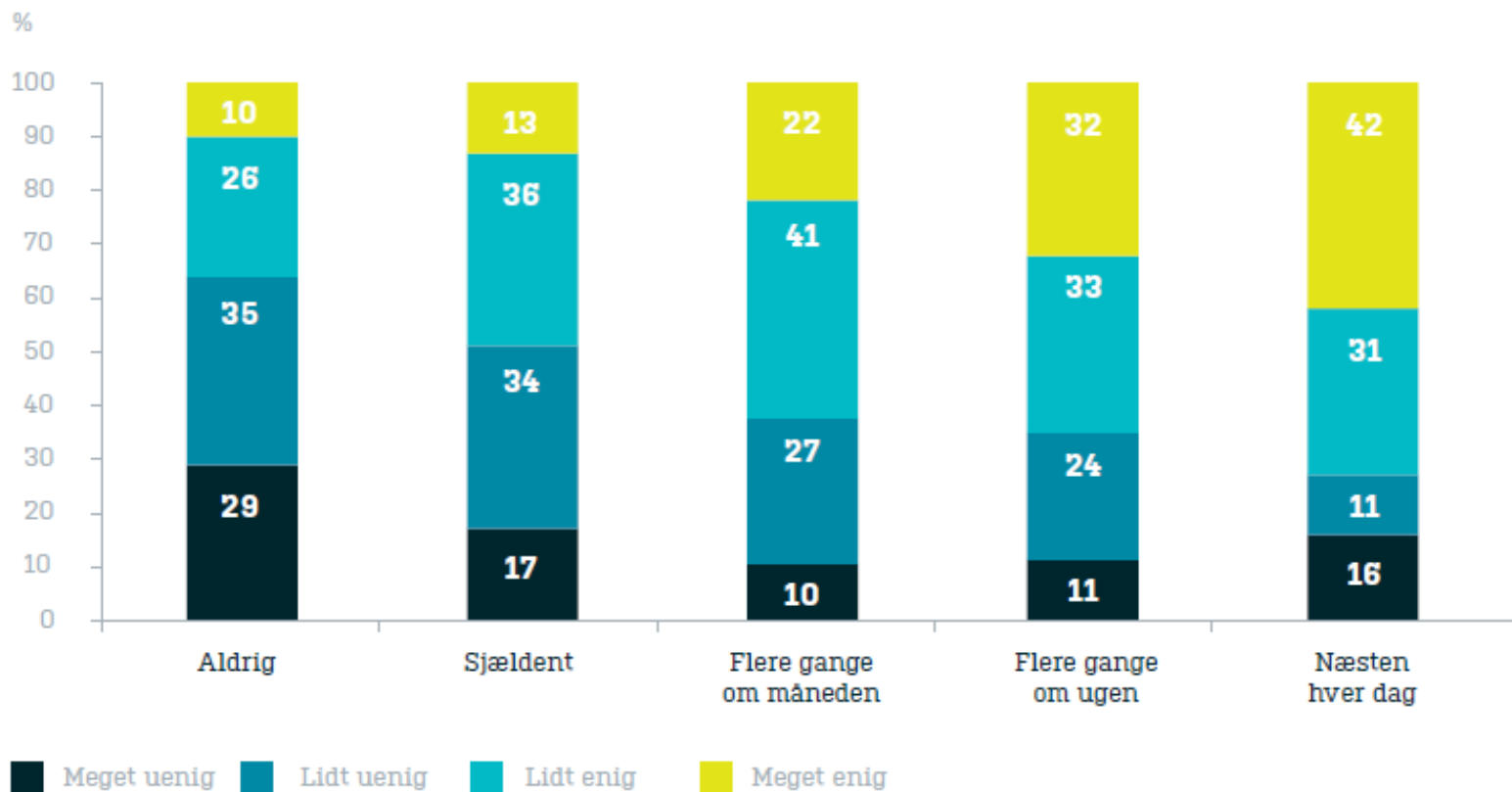
FIGUR 43: Grunde til at børn kommer på biblioteket uden for skolen i prioriteret rækkefølge.

FIGUR 36: Hvor tit børnene låner bøger på biblioteket uden for skolen – opdelt på klassetrin.

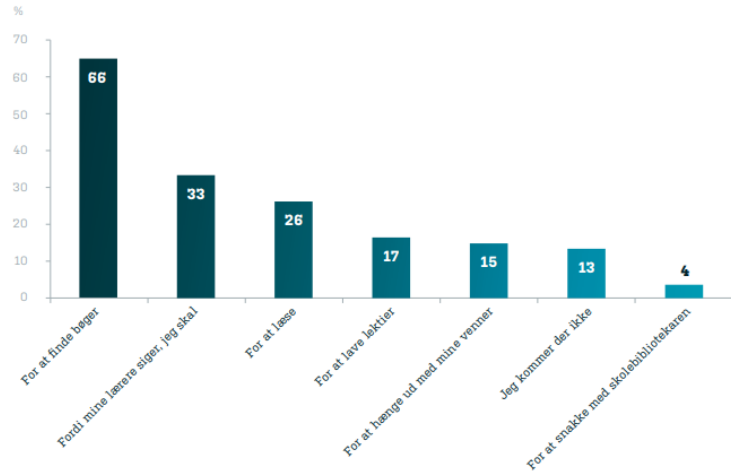

FIGUR 40: Andelen af elever, der er enige i udsagnet "Læsning er cool" fordelt på hvor hyppigt de låner bøger på folkebiblioteket.

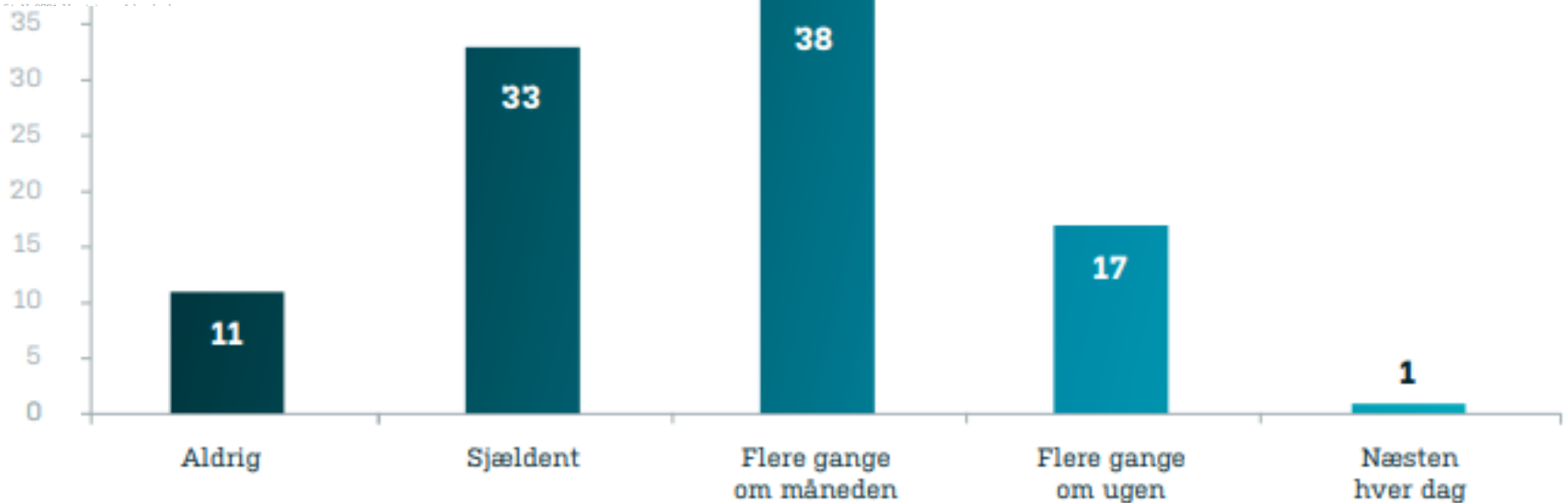
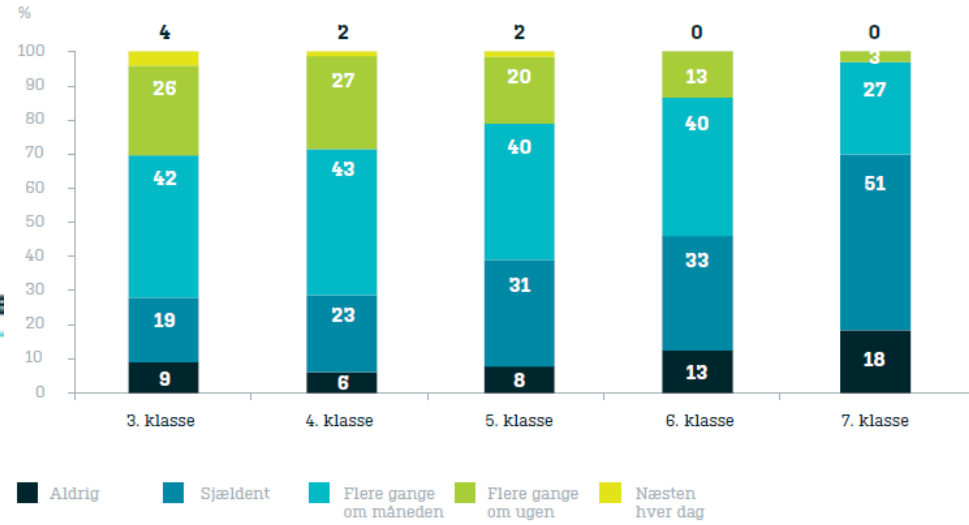
Børnenes brug af PLC

FIGUR 31: Elevernes angivelser af grunde til, at de kommer på PLC – i prioriteret rækkefølge.

ror tit de

FIGUR 30: Fordeling af elevernes svar på hvor tit de låner bøger på PLC – opdelt på klassetrin.

Tabel Andele af børn og unge, der besøger et skolebibliotek, udvikling over 7.10 tid

	1987	1993	1998	2004
Mindst 4 gange om ugen	8	6	10	8
Mindst én gang om ugen	62	72	70	67
Mindst én gang om måneden	17	9	13	16
Sjældnere	7	3	3	6
Aldrig	5	9	4	3
I alt	99	99	100	100

91%

56% i 2017

Tabel Andele af børn og unge, der besøger skolebiblioteket, opdelt på alder 7.9 og køn. 2004 (procent)

	Drenge	Piger	7-9 år	10-12 år	13-15 år	I alt
Mindst 4 gange om ugen	6	10	1	8	15	8
Mindst én gang om ugen	70	63	85	69	41	67
Mindst én gang om måneden	13	19	9	15	25	16
Sjældnere	8	5	2	5	14	6
Aldrig	3	3	3	3	6	3
I alt	100	100	100	100	101	100

Mindst én gang om måneden (ugen sammenlagt):
 7-9 år : 95% (86%)
 10-12 år: 92% (77%)
 13-15 år: 81% (56%)

Flere gange om måneden, (ugen og næsten hver dag) sammenlagt:
 3. kl : 72% (30%)
 4. kl: 72% (29%)
 5. kl.: 62% (22%)
 6. kl.: 43% (13%)
 7. kl.: 30% (3%)

Børn i 6. klasse kommer sjældent på PLC

Skolen har få eller ingen skemalagte besøg i 6.klasse
Børnene kommer der sjældent på eget initiativ

Vi er næsten aldrig derovre, så det er ikke så tit (...). Jeg tror ikke sådan lige, at man kan gå derover og så bare låne nogle bøger. Man skal vist være der klassevis.

Hvor tit kommer I på skolebiblioteket? Ikke så tit, synes jeg... En gang om måneden.

Vi har ikke bibliotekstimer mere. Det har vi ikke haft i lang tid (...). Det er måske kun i 2. (klasse), man har det.

Hvorfor kommer børnene på PLC?

Det ligger tæt på
Bogudvalget er overskueligt
Det er sjovt sammen med klassen
Det er godt med et frirum

Lige før sagde du bare, at det var kedeligt på biblioteket, fordi der bare var bøger over det hele? ”Nej, men det er, fordi det var uden klassen. Med klassen kunne man også gå rundt i grupper og kigge efter bøger.”
Var det hyggeligt? ”Ja.”

Jeg kan ikke sådan lide det (PLC), men nogen gange er jeg bare nødt til det. *Hvorfor er du nødt til det?* Fordi jeg har brug for noget, jeg bare kan gøre, mens vi ikke har lektier for eller sådan noget. *Ja. Så det er et sted at gå hen, hvis man ikke lige ved, hvad man ellers skal?* Det er sådan lidt, det er nok det eneste sted, jeg bare lige kan gå ned. *Men det er en god ting eller hvad?* Ja.

Skolebiblioteket har et mindre udvalg, men det gør det også lidt nemmere at finde, hvad man vil læse. Og så gør det det også nemmere at huske, hvor tingene er, hvis man vil læse det igen

Jeg er her (på skolebiblioteket), fordi jeg bor ikke i (bynavn). Jeg kan ikke gå hele vejen op til biblioteket.

Børnenes opfattelse af PLC-medarbejderen

TABEL 24: Fordelingen af elevernes svar på hvad de synes om PLC-vejlederen.

I procent	Meget uenig	Lidt uenig	Lidt enig	Meget enig
Jeg kan spørge dem om alting	16	21	35	28
De giver mig gode tips til bøger	17	20	33	31
De lytter	10	15	36	39
De er venlige	6	8	28	58
De er ikke så nemme at snakke med	40	33	19	8
Jeg snakker aldrig med skolebibliotekarerne	27	29	24	20
Jeg ser dem næsten aldrig	35	30	21	14

Inspiration til læsning

Venner spiller den største rolle
- ifølge børnene

Hvis det så ikke er så godt, så den, der har fortalt det, ville nok føle lidt: nå okay, han kunne nok ikke lide det, så vil jeg nok ikke fortælle videre om nogen nye bøger.

Altså ikke så meget de voksne og lærerne. Det tror jeg ikke rigtig ville hjælpe, men hvis vennerne kommer hen og siger "jeg har læst denne her bog, og den er bare ekstremt god." Så tror jeg måske, at man ville tage ned på biblioteket og lige kigge igennem hurtigt og lige læse bagpå.

Altså jeg plejer mest at tage imod det, når det kommer fra mine venner.

Inspiration til læsning

Dernæst kommer mor

[...] fordi hun ved meget om min stil og sådan noget.

Jeg siger altid til min mor, hvis der står et eller andet sjovt i bogen eller sådan noget. Og hun læser også rigtig meget selv, så jeg spørger også, hvad hendes bog handler om.

Hun ved også godt, hvad jeg er til

Inspiration til læsning

Men PLC-medarbejderen og lærer spiller også en stor rolle, dog sagt ”mellem linjerne”

De er gode formidlere, fordi de er i kontakt og dialog med barnet og kender barnets interesser

Jeg fandt dem på et tidspunkt, fordi min klasselærer havde fundet dem til mig, fordi hun syntes, de så spændende ud. Og så begyndte jeg at læse dem, og så sagde jeg det til mine venner, og så spredte det sig jo.

Det er min mor, der køber dem, og min bibliotekar [...] hun kan godt hjælpe lidt. Og en... (voksen) fra en anden klasse, hun ved også godt, hvad jeg er til. Jeg har faktisk ikke fået læst Skammerens Datter, så tog jeg mig sammen til at læse... Så læste vi den højt sammen med familien.

Inspiration til læsning

FIGUR 8: Hvor børn finder inspiration til, hvad de skal læse i fritiden – i prioriteret rækkefølge.

Inspiration til læsning

Skolen har stor betydning for børnenes læsning

- Danskundervisningen
- Den "halve time" derhjemme
- Læsebånd

Her på skolen har vi læsebånd...der kan jeg bedre koncentrere mig om at læse end derhjemme, fordi der har jeg så mange ting, jeg gerne vil nå.

Man skal jo i hvert fald læse en halv time om dagen. *Læser I alle sammen en halv time om dagen?* Alle børn: Jeg gør, cirka der omkring. Derhjemme plejer jeg i hvert fald bare sådan, at læse mindst en halv time. *Er det dig selv, der synes, at det skal være en halv time, eller?* Nej, det er min mor, der siger det.

[...] man får nogle ark, som man skal lave til bogen, så hun ligesom kan tjekke, at vi har læst kapitlerne. Og så til sidst så skal man vurdere, hvad man syntes om bogen.

Et særligt eksempel

På en skole var der ugentlige klassebesøg på skolebiblioteket
Børnenes valg af læsestof blev understøttet af PLC-medarbejder og lærer
Børnene fremstod mere læsende

Vi er der hver fredag (...) de har Zombiejægerne. De har også den nye sæson, de har bog 1, 2 og 3, men jeg er ikke sikker på, at de har 4

Der er én, der hedder (...), og én, der hedder (...), og så nogle gange nogle andre. Du kan låne ved dem, og (navn) sætter nogle gange bøger på plads. *Så du spørger dem ikke, om de har Zombiebøger?* Jo, det gør jeg nogle gange. Fordi nogle gange kan jeg ikke finde dem, og så har folk bare sat dem ind alle mulige andre steder.

Til at starte med så sagde hun (læreren), at vi skulle en eller to ad gangen gå derover, så hun kunne sige, hvad der passer til én, og så ved hun sådan, hvad det var.

Pointer

Børnenes holdning til og brug af folkebibliotek og PLC

- Børnene kommer oftere på PLC end på folkebiblioteket, de oplever PLC-medarbejderen som lyttende og venlig.
- Afstand, samvær med klassekammerater, overskueligt bogudvalg og et frirum på skolen har betydning for besøg på PLC.
- Venner og mor inspirerer til læsning.
- PLC-medarbejder og lærer inspirerer også, skolen skaber rammer for læsning

Referencer

- Bogen og Litteraturens vilkår 2018 (2018), Bog- og litteraturpanelets årsrapport, Slots- og Kulturstyrelsen.
- Børns læsning – overblik og indblik (2018), Udarbejdet af Nationalt Videncenter for Læsning og Læremiddel.dk for Tænketanken Fremtidens Biblioteker. <https://www.videnomlaesning.dk/media/2403/boerns-laese-og-medievaner-samlet-undersogelse.pdf>
- Børns læsning 2017 – en kvantitativ undersøgelse af børns læse- og medievaner i fritiden, Udarbejdet af Læremiddel.dk for Tænketanken Fremtidens Biblioteker <https://www.videnomlaesning.dk/media/2404/boerns-laese-og-medievaner-kvantitativ-undersogelse.pdf>
- Børn læser bøger, læsevaner, læsefærdighed, højt læsning (2000) Anette Steffensen og Torben Weinreich, Roskilde Universitetsforlag
- Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004 – med udviklingslinjer tilbage til 1964 (2005) Trine Bille, Torben Fridberg, Svend Storgaard, Erik Wulff
- Danskernes kulturvaner 2012 (2012) Lene Bak, Anne Sophie Madsen, Bettina Henrichsen og Søren Troldborg
- Den dyrebare tid, de 14-15-årige læsevaner (2001) Anette Steffensen og Torben Weinreich, Roskilde Universitetsforlag
- Elektronik i hjemmene (2018) Danmarks Statistik, statistikbanken.
- Læsning på digitale enheder, inspirationsmateriale (2018), udarbejdet af Nationalt Videncenter for Læsning for Styrelsen for IT og læring
- Mediernes udvikling i Danmark (2018). Overblik og perspektiveringer, Kulturstyrelsen
- Medieudviklingen 2014 (2014), DR Medieforsknings årlige rapport om udviklingen i danskernes brug af de elektroniske medier.
- Når børn vælger litteratur. Læsevaneundersøgelse perspektiveret med kognitive analyser (2014) ph.d. afhandling v. Stine Reinholt Hansen
- Children's and Young People's Reading in 2016 (2017) Christina Clark and Anne Teravainen, National Literacy Trust.